

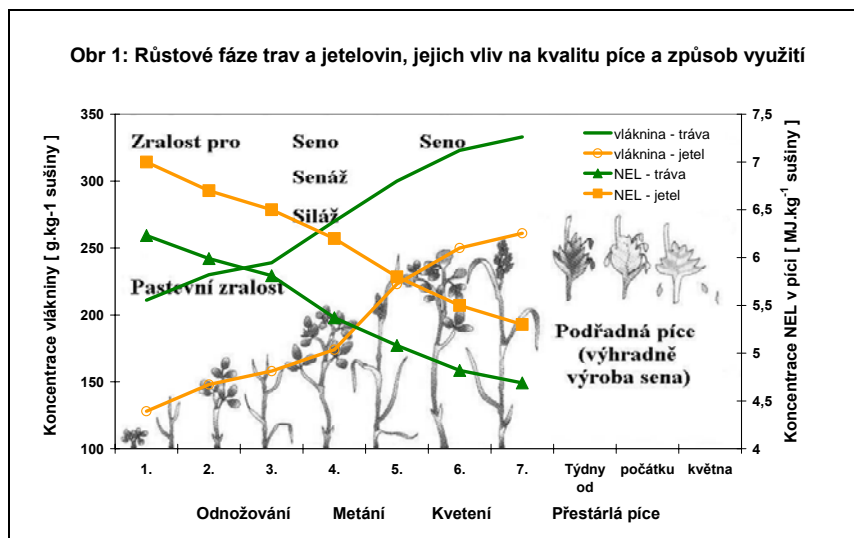
Sklizeň píce pro konzervaci

Ing. Zdeněk Vorlíček, CSc.

Ing. Jiří Dubec, Ph.D.

Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r.o. Troubsko

Nárůst užitkovosti který zaznamenáváme v posledních letech v chovu skotu vyvolává zvýšené požadavky na kvalitu píce. Vysokoprodukční zvířata vyžadují píci s vysokou koncentrací stravitelných živin a energie a dobrými chuťovými vlastnostmi, které následně ovlivňují celkový příjem sušiny krmivem. Kvalitu píce je třeba chápat jako souhrn parametrů krmiva, které udávají schopnost uspokojit dané požadavky zvířete a které určují vhodnost krmiva pro jeho příjem. Kvalita je také faktorem, který vedle produkce sušiny z jednotky plochy určuje produkční potenciál porostu vyjádřený v jednotkách živočišné produkce. Parametry vysoké kvality splňuje mladá píce, sklizená v **oblasti optima kvality** dané krmné plodiny (viz Obr 1), vykazující přiměřený obsah sušiny pro rychlé zavadnutí a následnou konzervaci.

V průběhu vývoje plodiny je možné u jednotlivých krmných plodin stanovit optimální termín z hlediska požadované kvality pro danou užitkovost zvířat. U glycidových plodin (kukuřice) je to sledování sumy efektivních teplot, po jejichž dosažení je vhodné porost sklízet. Podobná metoda je využitelná i u jetelovin a vychází z požadavků na obsah sušiny, dusíkatých látek, energie a vlákniny, případně stravitelnosti organické hmoty. Optimum je však pouze určitý bod, ve kterém je dosaženo nejvyšší kvality a který zvláště u víceletých pícnin trvá jen velmi krátce.

Sklizeň porostů je naopak proces, trvající v závislosti na povětrnostních podmínkách v období sklizně dny nebo i týdny a není možné sklízet veškeré porosty v této optimální fázi. Proto při sklizni hovoříme o potřebě maximálního podílu sklizených porostů v oblasti optima. Znamená to začít se sklízit již před dosažením optimálního bodu a ukončit sklizeň za hranici optima kvality, ale v termínu, kdy ještě není výrazněji snížena koncentrace a využitelnost živin a energie píce. Nasazení moderní výkonné techniky, umožňuje zkrácení procesu sklizně a dává možnost sklízet větší podíl píce v blízkosti optima kvality. Ne všechna sklizená píce je určena pro vysokoprodukční zvířata vyžadující nejvyšší kvalitu. Způsob sklizně by měl také respektovat požadavky dané plodiny, kdy například vojtěška vyžaduje pro zvýšení vytrvalosti

porostu zakvetení alespoň jedné seče a tedy sklizeň píce se sníženou koncentrací živin a stravitelností.

Kvalitu píce také významným způsobem ovlivňuje výživa porostů. Hnojení pícních porostů vyššími dávkami dusíkatých hnojiv oddaluje vegetační fáze a zvyšuje podíl vlákniny v píci.

Stanovení vhodného termínu sklizně

Pro možnost stanovení vhodného termínu **sklizeň jetelovin** bez analytických metod slouží jako orientační metoda růstové fáze. Optimální vztah mezi koncentrací živin a energie v píci jetelovin, jejich stravitelností a obsahem sušiny píce pro rychlé zavadnutí nastává v růstové fázi počátku až plné tvorby květních pupat. K výraznějšímu poklesu kvality dochází na počátku fáze kvetení, proto v této fázi by měla být sklizeň již ukončena. Problematická je sklizeň v ranější fázi před počátkem tvorby květních pupat, kdy obsah sušiny píce při sklizni je velmi nízký a prodlužuje dobu zavádání pro konzervaci. To přináší zvýšené ztráty živin a kontaminaci píce nežádoucí mikroflórou i v případě, že během zavádání nebyla píce zasažena dešťovými srážkami.

Jednodušší je situace při stanovení vhodného termínu **sklizeň jetelovinotravních směsek**, kde se sklizeň řídí podle růstové fáze nejranějšího travního komponentu směsky. Vzhledem k tomu, že u trav dochází k rychlému poklesu koncentrace živin a energie a zhoršení stravitelnosti po plném vymetání, je žádoucí sklizeň na počátku metání ve fázi, kdy vrchol květenství daného travního druhu opouští pochvu listovou. U směsek s pozdními travními druhy (bojínek luční) je třeba zahájení sklizně přizpůsobit růstové fázi jeteloviny.

U **samostatných travních porostů pěstovaných na orné půdě** je optimální pro sklizeň fáze konce sloupkování až počátku metání. Zejména trávy ozimého charakteru (metají pouze v 1. seči) je třeba sklízet v 1. seči na konci sloupkování vzhledem k rychlému vývoji do generativní fáze a také proto, že raná sklizeň 1. seče zajistí vyšší tvorbu kvalitní píce ve druhé, případně dalších sečích. Trávy jako stébelnaté pícniny velmi dobře zavádají a jejich zavádání můžeme ještě urychlit použitím prstových lamačů stébel. Nebezpečné je rychlé přesychání v parných dnech a následná konzervace přeschlé píce (nad 40% sušiny) silážováním. Tato hmota se velmi špatně dusá a při nedostatečném vytěsnění vzduchu hrozí zaplísňení takto silážované hmoty její znehodnocení.

Sklizeň píce z trvalých travních porostů, které tvoří společenství trav, jetelovin, bylin a plevelných druhů rostlin je vzhledem k rozsahu ploch a variabilním stanovištním podmínkám od údolních nivních stanovišť po podhorské louky a pastviny s různou expozicí pozemků náročnější, než je tomu u porostů na orné půdě. Rozhodnutí o vhodném termínu sklizně 1. seče, která může tvořit 60 a více procent z celkového výnosu je závislé především na podílu kulturních trav, bylin a plevelů v porostu. Při vyšším zastoupení kulturních trav je třeba termín sklizně přizpůsobit pícní zralosti nejranějšího travního druhu s přihlédnutím k výši jeho podílu v porostu. Nejranějšími kulturními travními druhy v trvalých travních porostech jsou psárka luční a srha laločnatá, podle jejichž růstového rytmu by mělo být zahájení sklizně usměrněno. Důležitý je však i podíl raných a pozdnějších druhů v porostu, při výrazné převaze určitého druhu by mělo být přihlédnuto k jeho růstové fázi. Složitě je také rozhodování o termínu sklizně s vysokým zastoupením bylin a plevelných druhů (pampeliška). V zásadě platí, že na počátku tvorby nažek u pampelišky by měly být porosty s vyšším zastoupením tohoto plevelného druhu sklizeny.

Pozdnější sklizeň těchto porostů je příčinou zaplevelení okolních pozemků a zhoršené kvality píce, zejména sníženého obsahu dusíkatých látek. U porostů jednoletých bílkovinných krmných plodin, které jsou z velké části využívány jako krycí plodiny pro zakládání víceletých pícnin a jsou tvořeny luskovinou (bob, hrách) nebo směskami luskovin

s obilninami, je rozhodujícím kritériem pro sklizeň dosažená sušina porostu. Přímá sklizeň při sušině, která umožňuje úspěšnou konzervaci a vylučuje ztráty, ke kterým dochází při dvoufázové sklizni, je pro tyto krmné plodiny nejvhodnější. Dvoufázová sklizeň přichází v úvahu pouze tehdy, když porosty sklízíme předčasně z důvodu jejich poškození chorobami, škůdci, nepřízní počasí nebo z jiných důvodů. Sušina píce nad 32% již umožňuje úspěšnou přímou sklizeň luskovin nebo luskoobilních směsek a jejich konzervaci za použití levnějších konzervačních přípravků (aditiv). Naopak přímá sklizeň při sušině píce pod 30% sušiny a konzervace takové píce je rizikovější a vyžaduje použití dražších konzervačních přípravků na bázi organických kyselin nebo enzymaticko – probiotických aditiv.

Závěrem je možno konstatovat, že u víceletých píce bývá z hlediska objemu produkce konzervovaných objemných krmiv nejdůležitější 1. seč. Ztráty živin způsobené špatně zvoleným termínem sklizně a dalšími technologickými nedostatky při sklizni a konzervaci objemných krmiv jsou příčinou vysoké spotřeby koncentrovaných krmiv v chovu skotu a negativně ovlivňují jeho ekonomiku.